

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักนิติธรรมกับอัตลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

จัดทำโดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์อภิชาติ อัครมวงคงกุล
รหัส ๖๔๐๙๕๐

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมกับอัตลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ศาสตราจารย์ นายแพทย์อภิชาติ อัครมวงคงกุล

หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

หลักนิติธรรม หรือที่เรียกว่า The Rule of Law นั้น เป็นหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายอังกฤษ ซึ่งประเทศไทยได้นำหลักการนี้มาบัญญัติใช้ในรัฐธรรมนูญครั้งแรก โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๓ วรรคสอง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ก็ได้มีการกำหนดนิยามความหมายหรือเนื้อหาของหลักนิติธรรมไว้แต่อย่างใด การศึกษาเพื่อเข้าใจถึงเนื้อหาและความมุ่งหมายของหลักการดังกล่าวจึงต้องศึกษาจากพัฒนาการของหลักนิติธรรมในระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษเป็นสำคัญ

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าหลักนิติธรรมเป็นหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายอังกฤษ โดยมีแนวคิดตั้งต้นว่ามนุษย์ไม่ควรต้องถูกปกครองโดยมนุษย์ แต่ควรจะต้องถูกปกครองด้วยกฎหมาย ผู้ที่อยู่ในสถานะที่มีอำนาจในการปกครองบริหารบ้านเมืองจะกระทำการใดๆ ก็ตาม การกระทำนั้นจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายและจะกระทำการขัดแย้งต่อกฎหมายไม่ได้ **กล่าวคือหลักนิติธรรมเป็นหลักการที่มีสาระสำคัญและความมุ่งหมายอยู่ที่การจำกัดอำนาจของผู้มีอำนาจปกครองประเทศนั่นเอง** อย่างไรก็ตาม การกำหนดนิยามที่ชัดเจนของหลักนิติธรรมให้เป็นที่ยุตินั้นยังคงเป็นการยากอยู่ จึงต้องอาศัยความเห็นและคำอธิบายของนักกฎหมายเพื่อกำหนดให้แน่ชัดถึงเนื้อหาของหลักนิติธรรมว่าจะต้องมีลักษณะเป็นอย่างไร จึงจะทำให้การจำกัดอำนาจของผู้มีอำนาจปกครองประเทศสามารถเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังเช่น คำอธิบายของ อัลเบิร์ต เวนน์ ไตซ์ซี ซึ่งเป็นนักกฎหมายรัฐธรรมนูญของอังกฤษที่มีบทบาทมากที่สุดคนหนึ่งในการช่วยพัฒนาหลักนิติธรรม โดยศาสตราจารย์ไตซ์ซี ได้กำหนดเนื้อหาของหลักนิติธรรมไว้ ดังนี้

๑. บุคคลใดจะถูกลงโทษหรือได้รับความเดือดร้อนในทางกายหรือในทางทรัพย์สินของเขาได้ ก็ต่อเมื่อเขาได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอย่างชัดแจ้งโดยผ่านการพิจารณาพิพากษาคดีตามกระบวนการปกติโดยศาลสามัญของประเทศ (ordinary courts) ในแง่นี้ “หลักนิติธรรม” จึงตรงกันข้ามกับระบบการปกครองที่องค์กรเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะบังคับได้อย่างกว้างขวางและตามอำเภอใจ

๒. ในอังกฤษ ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย แต่บุคคลทุกคนไม่ว่าจะมีตำแหน่งหรือสถานะใดก็ตาม จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายสามัญของประเทศ (the ordinary law of the land) และอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลสามัญของประเทศ (ordinary courts)

๓. หลักทั่วไปของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นเกิดจากคำพิพากษาของศาลหรือกฎหมายธรรมดา มิใช่เกิดจากการรับรองหรือคำประกันเป็นพิเศษโดยรัฐธรรมนูญ ดังเช่นกรณีของรัฐธรรมนูญต่างประเทศ (foreign constitutions)

จากเนื้อหาของหลักนิติธรรมในความเห็นของศาสตราจารย์ไตซ์ซีดังกล่าว ศาสตราจารย์ซอลแลร์ ได้นำมาวิเคราะห์และสรุปได้ว่าหลักนิติธรรมมีเนื้อหาประกอบด้วยหลักสำคัญ ๓ ประการคือ

๑. หลักความชอบด้วยกฎหมาย ๒. หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และ ๓. หลักการคุ้มครองสิทธิโดยศาล โดยหลักนิติธรรมตามแนวความคิดของศาสตราจารย์ไดเชี่ยจะเน้นไปที่ความผูกพันต่อกฎหมายของฝ่ายบริหารเป็นหลัก แต่ยังไม่ได้เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติต้องผูกพันต่อกฎหมายอื่นใดในการตรากฎหมายแต่อย่างใด ในยุคหลังจึงมีผู้อธิบายถึงลักษณะของกฎหมายโดยกล่าวไปถึงว่ากฎหมายที่บัญญัติออกมาจะต้องมีลักษณะเป็นอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับการปกครองตามหลักนิติธรรมได้ ดังเช่นคำอธิบายของลอน แอล ฟุลเลอร์ นักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกันที่เห็นว่าลักษณะของกฎหมายที่จะทำให้หลักนิติธรรมเป็นจริงได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้

๑. กฎหมายจะต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับบุคคลทุกคน ไม่เว้นแม้แต่องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ
๒. กฎหมายจะต้องได้รับการประกาศใช้อย่างเปิดเผย
๓. กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นให้มีผลบังคับไปในอนาคต ไม่ใช่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับย้อนหลังไปในอดีต

๔. กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นโดยมีข้อความที่ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดการบังคับใช้ที่ไม่เป็นธรรม

๕. กฎหมายจะต้องไม่มีข้อความที่ขัดแย้งกันเอง

๖. กฎหมายจะต้องไม่เรียกร้องให้บุคคลปฏิบัติในสิ่งที่ไม่อาจเป็นไปได้

๗. กฎหมายต้องมีความมั่นคงตามสมควร แต่ก็จะต้องเปิดโอกาสให้แก่ไขได้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้

๘. กฎหมายที่ได้รับการประกาศใช้แล้วจะต้องได้รับการบังคับให้สอดคล้องต่อกัน กล่าวคือต้องบังคับการให้เป็นไปตามเนื้อหาของกฎหมายที่ได้ประกาศใช้แล้วนั้นด้วย

ในประเทศไทยก็ได้มีนักกฎหมายที่อธิบายถึงเนื้อหาของหลักนิติธรรมไว้เช่นกัน ดังเช่นศาสตราจารย์(พิเศษ) ธาณินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี (หลักนิติธรรม, ๒๕๕๒, หน้า ๙) ได้ให้ความหมายว่าหลักนิติธรรม ก็คือ หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่เทิดทูนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และยอมรับนับถือสิทธิแห่งมนุษย์ชนทุกแห่งทุกมุม รัฐต้องให้ความอารักขาคุ้มครองมนุษย์ชนให้พ้นจากลัทธิตหารราชย์ หากมีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะระหว่างรัฐกับเอกชน หรือเอกชนกับเอกชน ศาลย่อมมีอำนาจอิสระในการตัดสินข้อพิพาทนั้นโดยเด็ดขาดและโดยยุติธรรม ตามกฎหมายของบ้านเมืองที่ถูกต้องและเป็นธรรม

ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม (หลักนิติธรรม, www.oja.go.th/) ได้ให้ความหมายว่าหลักนิติธรรม เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการบริหารบ้านเมือง สังคมที่ยึดถือหลักนิติธรรมคือสังคมที่ปกครองโดยหลักกฎหมายหรือสังคมที่กฎหมายเป็นใหญ่ อันแตกต่างจากระบอบอัตตาธิปไตยที่ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามใจของผู้มีอำนาจ หรืออนาธิปไตยที่ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับอำเภอใจของแต่ละคน หลักนิติธรรมจึงมีความหมายเป็น ๒ นัย กล่าวคือ กฎหมายต้องมีความเป็นธรรมคือ ต้องมีความชัดเจน แน่นนอนและต้องสามารถจัดสรรสิทธิประโยชน์ของบุคคลอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้กฎหมายจะต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนในสังคมไม่ว่าชาติใดจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเดียวกันอย่างเสมอภาค

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่บังคับใช้ในประเทศไทย ก็ได้มีการกำหนดให้ใช้หลักนิติธรรมไว้เช่นกัน ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓ วรรคสอง

ว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม” และในมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” ซึ่งโดยความเห็นของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ การบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพื่อเป็นหลักประกันการตรากฎหมายของรัฐสภาที่ทั้งหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และหลักนิติรัฐ (Legal State) มีคติดร่วมกันก็คือ

หลักที่ ๑ ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เจ้าหน้าที่รัฐหรือฝ่ายปกครองจะไม่มีอำนาจกระทำการใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งต่างจากเอกชนที่ใช้หลักต่างกัน คือถ้าเอกชนจะดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าไม่มีกฎหมายห้ามไว้ ก็สามารถดำเนินการได้เสมอ การที่ไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการใดๆ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติก็เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน และแม้จะมีกฎหมายบัญญัติไว้แล้วก็ตาม ก็จะมีข้อกำหนดเงื่อนไขขอบเขตในการใช้อำนาจไว้ด้วย

หลักที่ ๒ คือหลักที่ว่า เมื่อมีการกำหนดขอบเขตไว้เช่นใด รัฐหรือฝ่ายปกครองจะต้องใช้กฎหมายไปในขอบเขตแห่งอำนาจนั้นโดยเคร่งครัด ไม่สามารถใช้อำนาจเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้

ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม กล่าวคือ อยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความเป็นธรรม สามารถอธิบายและให้เหตุผลได้ และประการสำคัญความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของเจ้าหน้าที่นั้นต้องถูกควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการด้วย

วัฒนธรรมองค์กรและอัตลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

บุคลากรในองค์กรย่อมมีความคิดความเชื่อในการทำงาน โดยมีความรับผิดชอบและตั้งใจทำงานที่มีคุณภาพ จะส่งผลทำให้ผู้รับบริการได้รับการบริการที่ดี เกิดความพึงพอใจ ซึ่งมีหลายท่านได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมองค์กรไว้ ดังต่อไปนี้

- คุณลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรสามารถเรียนรู้ได้ผ่านการสังเกตจดจำเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ และสามารถส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น การปรับตัวเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับบุคลากรในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญในการปรับตัวเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร (อ้างอิงจาก กฤษณก ดวงชาทม)

- วัฒนธรรมองค์กร คือ ค่านิยมและความเชื่อที่มีร่วมกันอย่างเป็นระบบ เกิดขึ้นในองค์กรและใช้เป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมของคนในองค์กร วัฒนธรรมองค์กรจึงเป็นเสมือน “บุคลิกภาพ” หรือ “จิตวิญญาณ” ขององค์กร (อ้างอิงจาก วิรัช สงวนวงศ์)

- วัฒนธรรมองค์กรเป็นลักษณะแสดงถึงความเป็นเอกภาพ และเอกลักษณ์ขององค์กร เช่น ประเพณี พิธีกรรม ระบบความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม ตลอดจนปรัชญาที่สมาชิกในองค์กรยึดถือปฏิบัติ (อ้างอิงจาก วิโรจน์ สารรัตนะ)

- วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง ความเชื่อ ความรู้สึก พฤติกรรม และสัญลักษณ์ที่มีอยู่ในองค์กร (อ้างอิงจาก ศิริพงษ์ เสาภายใน)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์กร เป็นความคิด ความเชื่อ แบบแผนปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตของบุคลากรในองค์กรหนึ่ง ๆ ที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติเป็นประเพณีและแบบอย่างในการปฏิบัติ เช่น วัฒนธรรมการไหว้ วัฒนธรรมการแต่งกาย ที่มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ ในองค์กรต้องการพัฒนาสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่เหมาะสม ดึงมา เพื่อการทำงานที่เป็นระบบต่อไป

วัฒนธรรมองค์กรมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. ส่วนประกอบของวัฒนธรรมองค์กรที่สังเกตเห็นได้

๒. ค่านิยมร่วมและความเชื่อ เป็นสิ่งที่สังเกตเห็นได้ไม่ง่าย ค่านิยมหลักและความเชื่อของสมาชิกในองค์กรว่าสิ่งใดสำคัญและสิ่งใดไม่สำคัญ

๓. ข้อสมมติฐาน เป็นเครื่องสะท้อนถึงค่านิยมความถูกต้อง ความซื่อตรง ความยุติธรรม ความนอบน้อม ผลประโยชน์ ความเห็นอกเห็นใจ และความมัยยัสต์ มีผลต่อความประพฤติที่บุคลากรได้แสดงออกมาแตกต่างกัน

ดังนั้น วัฒนธรรมองค์กร จึงหมายถึง แนวทางที่ได้ยึดถือปฏิบัติกันในองค์กร วัฒนธรรมองค์กรจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร ความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม และบุคลากรที่อยู่ในองค์กรยึดถือร่วมกัน ซึ่งก่อประโยชน์ไว้หลายประการ ได้แก่

๑. ช่วยในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอก การทำงานให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ วิธีการของการกำหนดขอบเขตของความสำเร็จและความล้มเหลว และเกิดการพัฒนาที่ชนะร่วมกัน

๒. การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายนอก มี ๒ ประการ คือ ๑) บุคลากรจะต้องพัฒนาวิธีการที่ยอมรับและค้นหาวิธีการที่ดีที่สุด ๒) บุคลากรจะต้องทราบถึงสาเหตุที่ประสบความสำเร็จและความล้มเหลว และพยายามค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหา

๓. ช่วยในการประสมประสานภายใน การสร้างสรรค์ การรวมกลุ่มโดยการค้นหาวิธีการปรับตัวในการทำงาน และการกำหนดลักษณะ การพัฒนาลักษณะ การสนทนาและปฏิกริยาระหว่างกัน การค้นหาโอกาสดี อุปสรรคเพื่อสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางนวัตกรรม

๔. วัฒนธรรมองค์กรคือสิ่งที่หล่อหลอมให้คนในองค์กรมีและเข้าใจกฎกติกาในการอยู่ร่วมกัน ทำให้คนในองค์กรมีความเชื่อและมีพฤติกรรมในทิศทางเดียวกัน วัฒนธรรมทำให้คนในองค์กรอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๕. วัฒนธรรมองค์กรเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งขององค์กร และสร้างประโยชน์ให้แก่องค์กรได้ก็ต่อเมื่อวัฒนธรรมเหมาะสมกับองค์กรตามสภาพแวดล้อมและบริษัทขององค์กรนั้น

วัฒนธรรมศิริราช (SIRIRAJ Culture)

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลเป็นโรงพยาบาลและโรงเรียนแพทย์แห่งแรกที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดของประเทศไทย ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๑ พระราชทานนามว่า “ศิริราชพยาบาล” ต่อมาได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนแพทย์แห่งแรกของไทย ชื่อว่า “โรงเรียนศิริราชแพทยากร” และเริ่ม

เปิดสอนตั้งแต่วันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๓ นักศึกษาแพทย์รุ่นแรกได้สำเร็จการศึกษาและได้รับประกาศนียบัตรแพทย์ พ.ศ. ๒๔๓๖ และในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ โรงเรียนแพทย์แห่งนี้ได้รับพระราชทานนามจากรัชกาลที่ ๕ ว่า “ราชแพทยาลัย”

จากโรงเรียนแพทย์ ต่อมาได้พัฒนาขึ้นเป็นคณะแพทยศาสตร์ จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีแห่งแรกในประเทศไทย และในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้เปลี่ยนนามเป็นคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล จากนั้น ได้จัดตั้ง “มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์” ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ ครั้งถึง พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้สถาปนามหาวิทยาลัยมหิดล และเปลี่ยนนามจากคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล เป็น คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ได้ทรงพัฒนาระดับมาตรฐานทางวิชาการแพทย์และคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลเข้าสู่มาตรฐานสากล โดยมีพันธกิจ ดังต่อไปนี้

- จัดการศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตและบุคลากรทางการแพทย์ทุกระดับและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

- ทำการวิจัย และให้บริการทางวิชาการ

- ให้บริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ คุณธรรม ทันสมัย ได้มาตรฐานสากล สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และนำมาซึ่งศรัทธาและความนิยมสูงสุดจากประชาชน รวมทั้งชี้นำสังคมไทยในด้านสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต

“วัฒนธรรมศิริราช” เป็นคำที่ใช้เรียกวัฒนธรรมองค์กรของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นศิริราช ค่านิยม ความเชื่อ รวมทั้งพฤติกรรมในการทำงานและการดำเนินชีวิตของ “คนศิริราช” ที่ได้รับการปลูกฝัง หล่อหลอมและยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องมาตลอด จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของ “คนศิริราช”

วัฒนธรรมศิริราช มีทั้งหมด ๗ ลักษณะ หรือ ๗ กลุ่ม ซึ่งนำตัวอักษรภาษาอังกฤษของคำว่า SIRIRAJ มาใช้ตัวแรกของ ๗ ตัวอักษรเป็นตัวแทน ๗ ลักษณะของวัฒนธรรมศิริราช ดังนี้

Seniority (รักกันดุจพี่น้อง)

องค์ประกอบ ๑) ความเป็นพี่น้อง ๒) กัลยาณมิตร ๓) สอน แนะนำ และให้กำลังใจ ๔) ร่วมแรงร่วมใจ ๕) เรียนรู้ร่วมกันทั้งในระดับองค์กรและรายบุคคล ๖) แบ่งปันเสริมพลัง

Integrity (ซื่อสัตย์ ถูกต้อง เชื่อถือได้)

องค์ประกอบ ๑) ซื่อสัตย์ ๒) ถูกต้อง แม่นยำ ๓) เชื่อถือได้ ๔) โปร่งใส มีคุณธรรม ๕) มีวินัย ๖) ใช้ข้อมูลจริงในการทำงาน

Responsibility (รับผิดชอบ มีประสิทธิภาพ ตรงต่อเวลา)

องค์ประกอบ ๑) มุ่งมั่นทุ่มเท ๒) มั่นคงต่อพันธสัญญา ๓) รับผิดชอบและรับชอบ ๔) ตรงต่อเวลา การบริหารเวลา ๕) มุ่งเน้นผลลัพธ์และสร้างคุณค่า ๖) มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

Innovation (คิดสร้างสรรค์)

องค์ประกอบ ๑) เปิดกว้าง รับฟัง ๒) ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ๓) พัฒนาต่อเนื่อง ๔) คิดสร้างสรรค์ ๕) กล้าที่จะคิด ทำ และเปลี่ยนแปลง ๖) ริเริ่ม ทดลองทำงานที่ยากและท้าทาย

Respect (ให้เกียรติ เอาใจเขามาใส่ใจเรา)

องค์ประกอบ ๑) ให้เกียรติกัน ๒) เอาใจเขามาใส่ใจเรา ๓) เห็นคุณค่าของคนทุกระดับ
๔) เปิดเผย จริ่งใจ ๕) มีกาลเทศะ ๖) สร้างพลังจากความแตกต่าง

Altruism (คำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวมเป็นที่ตั้ง)

องค์ประกอบ ๑) เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ๒) มีความสุขจากการเป็นผู้ให้ ๓) ใส่ใจบริการ
ด้วยใจจริง ๔) ผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ๕) รับผิดชอบต่อสังคม ๖) รู้จักพอเพียง

Journey to Excellence and Sustainability (มุ่งมั่นพัฒนาสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน)

องค์ประกอบ ๑) นำอย่างมีวิสัยทัศน์ ๒) มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ๓) ยึดหยุ่น คล่องตัว ๔)
มุ่งเน้นอนาคตที่ยั่งยืน ๕) พัฒนาอย่างเป็นระบบ ๖) พากเพียรสร้างคุณค่าอย่างต่อเนื่อง

อัตลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลผ่านโครงการ “ศิริราชองค์กรแห่งคุณธรรมและความโปร่งใส”

จากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อ
ปวงชนชาวไทย ทรงเล็งเห็นถึงความเจ็บไข้ของคนในแผ่นดิน ไม่ว่าจะเป็พระราชโอรส พระราชธิดา
หรือแม้แต่ไพร่ฟ้าประชาชน จึงก่อกำเนิดเป็น “โรงพยาบาลศิริราช” โรงพยาบาลหลวงแห่งแรกของไทย
ซึ่งเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๑ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๕๘ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุน
สงขลานครินทร์ (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) ทรงเห็นทุกขเวทนาของ
ผู้ป่วย จึงทรงรับช่วยเหลือการแพทย์และการสาธารณสุขของบ้านเมือง ด้วยการเสด็จไปศึกษาวิชาแพทย์
ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในระหว่างนั้นทรงช่วยเหลือพัฒนาศิริราชทั้งด้านกายภาพ การปรับปรุง
หลักสูตรแพทย์ การส่งอาจารย์ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ยังผลให้ศิริราชมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียม
นานาชาติอารยประเทศ

สำหรับโครงการใหญ่ในปี ๒๕๖๑ ที่จะนำศิริราชไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งคุณธรรมและความ
โปร่งใส” นั้น เป็นสิ่งที่ศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์ประสิทธิ์ วัฒนาภา คณบดี คณะแพทยศาสตร์
ศิริราชพยาบาล พร้อมด้วยผู้บริหารเล็งเห็นว่ามีความสำคัญที่จะสร้างเสริมศรัทธาของประชาชนที่มีต่อ
ศิริราชอย่างยั่งยืน

แม้ว่าเส้นทางคุณภาพของศิริราชจะมีมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ผ่านการรับรองคุณภาพ
โรงพยาบาล (Hospital Accreditation : HA) ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกอบกับ
การนำระบบคุณภาพมาใช้ในห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ต่าง ๆ ในปี ๒๕๔๘ จนทุกห้องปฏิบัติการ
ได้รับการรับรองด้วยมาตรฐาน ISO ๑๕๑๘๙ ในปี ๒๕๕๑ และขยายสู่การรับรองมาตรฐานในหน่วยงาน
สนับสนุนอื่น ๆ ในเวลาต่อมา ส่งผลให้ ศิริราชสามารถผ่านการต่ออายุการรับรองมาตรฐาน HA อีก ๓
ครั้ง จนมาถึงการได้รับประกาศนียบัตรรับรองกระบวนการพัฒนาคุณภาพสถานพยาบาล ขั้นก้าวหน้า
(Advanced HA) เป็นแห่งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ รวมทั้งได้รับ
รางวัล Thailand Lean Award ระดับ Golden เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ และได้รับรางวัลการบริหารสู่ความ
เป็นเลิศ (Thailand Quality Class : TQC) ประจำปี ๒๕๕๙ จากสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ ซึ่ง
ความสำเร็จครั้งนี้จะเป็นบันไดต่อยอดไปยังรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award : TQA)
ที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลตั้งเป้าหมายไว้ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จที่เกิดขึ้น ต้องอาศัยการ
บริหารจัดการที่ยึดหลักขององค์กรแห่งคุณธรรมและความโปร่งใส เพื่อป้องกันความผิดพลาด เสี่ยงต่อ

การเกิดปัญหา ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการทุจริตตามมา ล้วนส่งผลให้องค์กรได้รับความเสื่อมเสียชื่อเสียงและส่งผลกระทบต่อศรัทธาของประชาชนและสังคม

ปัจจุบันคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีพันธะในการเข้ามาตรวจสอบส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานในกำกับของรัฐซึ่งรวมถึงมหาวิทยาลัยมหิดล และเป็นที่น่ายินดีที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เป็นหน่วยงานที่เล็กกว่าระดับกรมเพียงแห่งเดียวของประเทศไทยที่ทาง ป.ป.ช. ให้เกียรติเข้ามาช่วยดูในเรื่องของมาตรฐานการดำเนินงาน เพื่อหาโอกาสที่คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาลควรพัฒนา ข้อดีคือ เพื่อสามารถยืนยันได้ว่าคณะมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ มีระบบป้องกันการทุจริตทั้งผู้บริหารและปฏิบัติงาน ทำให้คณะทราบว่า อะไรที่ดีแล้ว เป็นจุดแข็ง และอะไรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น และล่าสุด สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ดำเนินโครงการประเมินการกำกับดูแลและความโปร่งใส โดยใช้เครื่องมือ Governance and Integrity Assessment (GIA) เพื่อตรวจสอบว่าศิริราชเป็นหน่วยงานที่มีธรรมาภิบาลทั้งในระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติงานหรือไม่ มีความรับผิดชอบในการดูแลบุคลากรและผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่ ซึ่งหากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลสามารถดำเนินการได้ ก็แสดงให้เห็นว่าศิริราชมีมาตรการมีกระบวนการดูแลเรื่องนี้อย่างเข้มแข็ง

ที่ผ่านมา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมีกระบวนการและกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในองค์กรมาอย่างต่อเนื่อง เช่น การพิจารณาข้อกำหนด/ระเบียบ/มาตรฐานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทำงานทุกระบบ และการกำหนดคุณสมบัติบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้ครอบคลุมถึงคุณสมบัติจากคุณธรรม จริยธรรม การยกย่องเชิดชูและให้รางวัลบุคลากรตัวอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรม การกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้ ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญคือ “วัฒนธรรมศิริราช” ซึ่งเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดในบุคลากรทุกกลุ่มของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวัฒนธรรมศิริราช S I R I R A J ทั้ง ๗ ตัว เป็นสิ่งที่สามารถเหนี่ยวนำให้บุคลากรศิริราชดำเนินการไปตามเป้าหมายและพันธกิจของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล **เหตุนี้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลจึงได้เลือกวัฒนธรรมศิริราชที่สอดคล้อง ๓ ตัว เป็นเป็นอัตลักษณ์ในการขับเคลื่อนสู่องค์กรแห่งคุณธรรมและความโปร่งใส ซึ่งคนศิริราชก็มองภาพเดียวกันว่า คุณลักษณะ ๓ อย่างนี้ แสดงถึงตัวตนในการคิด การทำ ได้แก่ A I R : Altruism (คำนึงถึงส่วนรวม) Integrity (ซื่อสัตย์ ถูกต้อง) และ Responsibility (รับผิดชอบต่อ) ซึ่งมีวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ศิริราชเป็นองค์กรคุณธรรมและความโปร่งใสได้ ดังต่อไปนี้**

๑. กำหนดโครงสร้าง นโยบาย หลักปฏิบัติ ในการส่งเสริมให้ศิริราชเป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาล
๒. สื่อสารและสร้างความตระหนักรับรู้ เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กร
๓. ถ่ายทอดหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ และสร้างการเรียนรู้ต่อยอด
๔. ติดตาม ตรวจสอบ รายงาน และปรับปรุงพัฒนาธรรมาภิบาลในองค์กร
๕. ปลูกฝังสร้างความตระหนักในการร่วมกันสอดส่องดูแลเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ หรือเหตุการณ์ที่อาจจะละเมิดกฎหมาย จริยธรรม และการทุจริต
๖. สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้เสียและสังคมในเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดีขององค์กร ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินงานของโครงการศิริราชองค์กรคุณธรรมและความโปร่งใส ภายใต้อัตลักษณ์ A I R นั้น จะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ

บุคลากรต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้ว ยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง มั่นใจในการให้บริการ มีศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เช่น องค์กรที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ องค์กรที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้กับรัฐบาลในการให้เงินสนับสนุนและสร้างความเชื่อมั่นกับคู่สนับสนุนเงินบริจาค ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพการดำเนินงานขององค์กรต่อไป

ในการดำเนินงานที่ผ่านมาของการนำเสนออัตลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลเพื่อขับเคลื่อนสู่องค์กรแห่งคุณธรรมและความโปร่งใส ได้มีการกำหนดโครงสร้างการกำกับดูแลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส โดยแต่งตั้งคณะกรรมการด้านคุณธรรมและความโปร่งใส เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน และยังได้สื่อสาร สร้างความตระหนักรับรู้เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กร โดยกำหนดอัตลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมจากวัฒนธรรมศิริราชมาเป็นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการสื่อสารสร้างความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสู่การเป็นองค์กรแห่งคุณธรรมและความโปร่งใส

นอกจากนี้ ยังมีการติดตาม ตรวจสอบ รายงาน และปรับปรุงพัฒนา ผ่านระบบและกลไกการติดตามที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมีอยู่ โดยการเชื่อมโยงประกันคุณภาพการศึกษา ระบบตรวจสอบภายใน และระบบตรวจสอบทางการเงิน แต่ทั้งนี้ก็ไม่ลืมสิ่งสำคัญยิ่ง คือ การปลูกฝังและสร้างความตระหนักในการร่วมกันสอดส่องดูแลผ่านระบบและกลไกที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมีอยู่ประกอบด้วย

- การคัดกรองเรื่องจริยธรรมของผู้มาสมัครงานใหม่
- การบริหารจัดการความเสี่ยง
- ระบบและกระบวนการรับเรื่องร้องทุกข์
- กลไกการแจ้งเบาะแส

และเมื่อเราดำเนินงานในแนวทางขององค์กรแห่งคุณธรรมและความโปร่งใสแล้ว เรายังสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้เสียและสังคมผ่านระบบและกลไกที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมีอยู่ อาทิ รายงานประจำปี การสื่อสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ประชุมหารือกับผู้มีส่วนได้เสีย เช่น องค์กรที่มีการกิจกรรมร่วมกัน ผู้ปกครองนักศึกษา ประชาชนที่มาใช้บริการ เป็นต้น

อัตลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลและความสอดคล้องกับหลักนิติธรรม

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าหลักนิติธรรมเป็นหลักการที่มีจุดประสงค์เพื่อจำกัดอำนาจของผู้ปกครองประเทศ โดยอาศัยกลไกของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ หลักความชอบด้วยกฎหมายที่ต้องมีกฎหมายให้อำนาจแก่ผู้ปกครองทุกครั้งที่มีการใช้อำนาจ หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายที่ต้องนำกฎหมายมาบังคับใช้กับทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือผู้อยู่ใต้การปกครองก็ตาม และหลักการคุ้มครองสิทธิโดยศาลที่กำหนดให้มืองค์กรศาลแยกออกมาต่างหากจากองค์กรที่บัญญัติกฎหมายและองค์กรที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อทำการตรวจสอบถ่วงดุลไม่ให้มีการใช้อำนาจจนเกินขอบเขตหรือใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งหลักนิติธรรมนี้ได้ถูกกำหนดโดยรัฐธรรมนูญให้ถูกนำไปใช้กับหน่วยงานของรัฐที่ถืออำนาจอธิปไตยประเภทต่าง ๆ ไว้ ไม่ว่าจะเป็นรัฐสภาที่ถืออำนาจนิติบัญญัติ รัฐบาลที่ถืออำนาจบริหาร และศาลที่ถืออำนาจตุลาการ

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลในฐานะที่เป็นส่วนงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐประเภทหนึ่ง ย่อมต้องปฏิบัติตามพันธกิจของคณะฯ ให้อยู่ภายใต้หลักนิติธรรมเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐประเภทอื่น ๆ โดยการแสดงออกซึ่งการปฏิบัติตามพันธกิจของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมนั้น ก็ปรากฏอยู่ในหลายรูปแบบและหลายช่องทาง หนึ่งในวิธีการแสดงออกที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลคือ การแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ A I R อันเป็นอัตลักษณ์ของบุคลากรทุกระดับและลักษณะของการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงส่วนรวมเป็นสำคัญ มีความซื่อสัตย์ เห็นแก่ความถูกต้อง และมีความรับผิดชอบในงานและทุก ๆ การกระทำ โดยอัตลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลที่มีขึ้นเพื่อขับเคลื่อนไปสู่การเป็นองค์กรคุณธรรมและความโปร่งใส ได้แสดงออกถึงการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมในหลายขั้นตอน ได้แก่

๑. ในการเริ่มต้นของโครงการองค์กรคุณธรรมและความโปร่งใส มาจากแนวคิดในการป้องกันการทุจริตซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการแสดงออกซึ่งความโปร่งใสตรวจสอบได้ของการดำเนินงานต่าง ๆ การเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่นำไปใช้กับบุคลากรทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงผู้ปฏิบัติงานให้รับทราบโดยชัดแจ้งผ่านเว็บไซต์ของคณะฯ มาเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันการทุจริต ซึ่งในขั้นแนวคิดเริ่มต้นนี้ก็สะท้อนถึงหลักการจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรโดยอาศัยความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย ไม่เลือกปฏิบัติ และความชอบด้วยกฎหมายของอำนาจในการดำเนินงานของบุคลากรในคณะฯ โดยการกำหนดกฎหมายที่ชัดเจนไว้รองรับอำนาจในการปฏิบัติงานต่าง ๆ

๒. ในขั้นของการดำเนินงาน ขั้นตอนของการกำหนดโครงสร้าง นโยบาย หลักปฏิบัติในการส่งเสริมให้ศิริราชเป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาล รวมถึงการสื่อสารและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กร และการถ่ายทอดหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ นั้น สอดคล้องต้องกันกับหลักนิติธรรมในการบัญญัติกฎหมายที่จะต้องกำหนดให้กฎหมายต้องใช้บังคับทั่วไปกับบุคคลทุกคน ในที่นี้ คือใช้กับบุคลากรทุกระดับทุกระดับ จะต้องได้รับการประกาศใช้อย่างเปิดเผยเพื่อให้ผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมายรับทราบถึงสิทธิหน้าที่ของตน และผลของกฎหมายที่ตราขึ้นนั้นจะต้องมีผลบังคับไปในอนาคต ไม่ย้อนหลังไปในอดีตที่ยังไม่มีกฎหมายตราขึ้นมาหรือกฎหมายที่ตราขึ้นนั้นได้กำหนดสิทธิหน้าที่ไว้เป็นอย่างอื่น

๓. ในส่วนของการกำหนดเนื้อหาของนโยบายและหลักปฏิบัติในการส่งเสริมให้ศิริราชเป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาล โดยอาศัยอัตลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลทั้ง ๓ ข้อ คือ A I R โดยเฉพาะในส่วนของ A (Altruism) คือการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และ R (Responsibility) คือการรับผิดชอบต่อเวลา นั้น คือการสะท้อนถึงเนื้อหาของกฎหมายที่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ อันเป็นหลักการพื้นฐานในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับทุกระดับที่จะใช้อำนาจเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมในภาพรวม ไม่ใช่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของผู้หนึ่งผู้ใดเป็นการส่วนตัว และมีความรับผิดชอบต่อทุกการกระทำทุกการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามมาตรฐานและสัมฤทธิ์ผลได้

๔. ในชั้นการดำเนินงาน ในส่วนของการติดตาม ตรวจสอบ รายงาน และปรับปรุงพัฒนาธรรมาภิบาลในองค์กร เป็นการสะท้อนถึงหลักนิติธรรมในแง่ของการเปิดโอกาสให้กฎหมายสามารถเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา

๕. ในชั้นการดำเนินงาน ในส่วนของการปลูกฝังสร้างวัฒนธรรมที่ให้คุณค่าแก่การปฏิบัติร่วมกัน สอดส่องดูแลเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติหรือเหตุการณ์ที่อาจจะละเมิดกฎหมาย จริยธรรม และการทุจริต รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้เสียและสังคม เป็นการสะท้อนถึงหลักนิติธรรมในเรื่องของการต้องมีการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ปกครอง เพราะการจำกัดไว้ซึ่งอำนาจของผู้ปกครอง เพื่อให้การปกครองเป็นไปโดยชอบธรรมจะไม่สามารถกระทำได้อย่างสมบูรณ์เลย หากปราศจากการตรวจสอบการใช้อำนาจเช่นว่านั้นภายหลังที่มีการใช้อำนาจนั้นไปแล้ว เพราะภายหลังที่มีการใช้อำนาจไป ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพอย่างหนึ่งอย่างใดต่อผู้อยู่ใต้การปกครองหรือผู้ที่อยู่ใต้อำนาจการปกครองนั้นได้ การเข้ามาตรวจสอบจึงมีประโยชน์ในการสร้างเชื่อมั่นต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจได้ว่าหากตนได้รับความเสียหาย การตรวจสอบที่เป็นธรรมย่อมที่จะสามารถแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดกับผู้ได้รับผลกระทบ ในขณะที่เดียวกัน ก็มีบทลงโทษต่อผู้ใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลที่แสดงออกผ่านการดำเนินงานของโครงการศิริราชองค์กรแห่งคุณธรรมและความโปร่งใส มีความสอดคล้องกับหลักการภายในหลักนิติธรรมอยู่หลายประการ ซึ่งสามารถเห็นได้ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับโครงการนี้ การนำเอาวัฒนธรรมศิริราชที่เหมาะสมกับการสร้างคุณธรรมและความโปร่งใสให้แก่องค์กรมาเป็นการแสดงออกให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน มีการกำหนดเนื้อหานโยบายการปฏิบัติตนและการดำเนินงานที่ชัดเจน มีขอบเขต มุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ และสุดท้ายคือการตรวจสอบและรายงานผล อันเป็นการสร้างเชื่อมั่นต่อบุคลากรภายในองค์กรและบุคคลภายนอกว่าคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลจะปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส ยุติธรรม และตอบสนองต่อพันธกิจขององค์กรเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติอย่างเต็มที่

บรรณานุกรม

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๕๗.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. “หลักนิติธรรม” และ “หลักนิติรัฐ” ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันและผลที่มีต่อองค์กรตุลาการ”. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ. เล่ม ๕๕. ปีที่ ๑๙. (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐) : ๑๘, ๑๙.

ประสพโชค อยู่สำราญ. “หลักนิติธรรมกับวัฒนธรรมองค์กร”.

http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=๑๒๗๑, ๓๐

พฤษภาคม ๒๕๖๔.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายการมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐”.

https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution๒/ewt_dl_link.php?nid=๑๐๔๒&filename=index, ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔.

สมาพร ภูวิจิตร, ยุภาพร ยุภาศ, สัญญา เคณาภูมิ. “รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ”. http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/๒๕๕๘/Vol๙/No๑_๑๒.pdf, ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔.

- . “แผนยุทธศาสตร์คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒”. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล รายงานประจำปี ๒๕๖๑. (๒๕๖๑) : ๓๔ - ๓๕.

คณะกรรมการดำเนินการ พัฒนาวัฒนธรรม/ค่านิยมองค์กร. “วัฒนธรรมศิริราช”.

<https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/mjaw/mdy๒/~edisp/webportal๑๖๒๐๐๐๖๖๘๐๘.pdf>, ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔.

ศาสตราจารย์ นายแพทย์อภิชาติ อัครวงคกุล. “จากสถาบันการแพทย์ของแผ่นดินมุ่งสู่องค์กรแห่งคุณธรรมและความโปร่งใส”. ศิริราชประชาสัมพันธ์. ฉบับที่ ๔๑๑. ปีที่ ๓๐. (ตุลาคม ๒๕๖๑) : ๑๒ - ๑๔.